

Yıl / Year: 2020

Cilt / Volume: 10

Sayı / Issue: 19

Sayfalar /Pages: 104-133

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 09.01.2020 Sonuçlanma Tarihi: 05.03.2020

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ MARDİN İLİ UYGULAMASI

İsmail AYDEMİR*

Rojhat ARSLAN**

Öz

Bu çalışma ile Mardin il merkezi ve tüm ilçelerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve çözümüne yönelik beklentileri araştırılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Mardin ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarına internet üzerinden iletişim sağlayan telefon uygulaması aracılığı ile anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde katılımcı muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ifadeler bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise; meslek mensuplarının mesleğe bakışı, meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerinden oluşan likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Mardin merkez ve ilçelerinde ikamet eden 138 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmıştır. Meslek mensuplarına uygulanan anket ile 33 adet 5'li likert tipi soru yöneltilmiştir. Anket yöntemi sonucunda elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, muhasebe meslek mensuplarının başlıca beklentileri; *muhasebe belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak getirilmelidir, kayıt dışı ekonomi önlenmeli ve azaltılmalıdır ve meslek odası kamu kurumları ile meslek mensuplarının arasındaki sorunlarının çözümüne yardımcı olmalıdır* maddeleridir. Muhasebe mensuplarının başlıca sorunları ise; *defter tutma dışındaki işlemler meslek mensuplarını fazlasıyla meşgul etmektedir, mükelleflerden muhasebe ücretleri zamanında veya hiç tahsil edilemiyor ve bazı meslek mensuplarının ücret tarifesinin altında defter tutması haksız rekabete sebep olmaktadır* maddeleri olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları, Çözüm Önerileri

JEL Kodları: M40, M41

ANALYSING THE PROBLEMS AND THE SOLUTION OFFERS OF ACCOUNTING PROFESSIONALS: PRACTICES IN MARDİN

Abstract

With this study, the problems and expectations of the Professional accountants operating in Mardin city center and all its districts are investigated. For this purpose, a questionnaire was applied to the Professional accountants

* Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık Bölümü, ismail.aydemir@usak.edu.tr, 0000-0002-0001-9647.

** Yüksek Lisans Öğr., Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü, rojhat_arslan95@hotmail.com, 0000-0001-6788-3846.

residing in Mardin province via the telephone application that provides communication over the internet. In the first part of the survey, there are statements to determine the demographic characteristics of the participating Professional accountants. In the second part of the survey; A likert-type scale consisting of the Professional view of the profession, the problems and expectations of the profession was used. Within the scope of the research, 138 professional accountants residing in Mardin centers and districts were reached. With the questionnaire applied to the members of the profession, 5-point Likert-type questions were asked and the survey contained 33 questions in total. The data obtained as a result of the survey method were analyzed with the SPSS program. According to the research findings, the main expectations of Professional accountants are; accounting documents should be brought in a timely and complete manner, the informal economy should be prevented and reduced, and the profession chamber should assist in the solution of problems between public institutions and professionals. The main problems of the accountants are; Transactions other than bookkeeping are too busy for professionals, accounting fees cannot be collected from tax payers on time or at all, and some professionals have been found to have an unfair competition to keep books under the fee schedule.

Keywords: Accounting, Problems of Accounting Professionals, Proposed Solutions

JEL Codes: M40, M41

GİRİŞ VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Muhasebe, işletmenin sahip olduğu varlıklarda ve kaynaklarda meydana gelen ve para ile ifade edilen iktisadi değişimleri; belgeleyen, kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz ve yorumunun yapılabilmesi için bilgi kullanıcılarına raporlar sunan sistemdir. Muhasebe beyanname, bildirme ve benzeri yasal bildirimleri yapan, kanuni defterlerini tutan ve işletme faaliyetlerine hukuksal zemin kazandıran bir bilimdir. Muhasebede, işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişmeye neden olan işlemlere ait bilgilerin belgelenmesi gerekir. Muhasebe süreci yasal niteliği olan belgelerin muhasebe bölümüne gelişiyle başlar (Bilen ve Aydemir, 2016: 2).

Muhasebe mesleği, 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 sayılı resmi gazetede yayımlanan 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile yasal bir statüye kavuşturulmuştur. 3568 Sayılı Kanun'a göre muhasebe meslek mensupları; Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM) olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Fakat 26.07.2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5786 sayılı Kanun ile "Serbest Muhasebecilik" ibaresi metninden çıkarılmıştır. Böylece Serbest Muhasebeci ünvanı kaldırılmıştır.

3568 sayılı kanuna göre muhasebecilik ve mali müşavirlik mesleğinin konusu: gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin,

1. Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak, bilanço, kar-zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak.
2. Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak.
3. Yukarıdaki bentte yazılı konularda, belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim, bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak.

Yukarıda açıklanan işleri; bir işyerine bağlı olmaksızın yapanlara Serbest Muhasebeci Mali Müşavir denir (Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu).

Muhasebe meslek yasasının gayesi, işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işlenmesini, faaliyet sonuçlarını ilgili yasa ve mevzuat çerçevesinde denetlenip, değerlendirilerek gerçek durumun ilgililere (işletme yönetimi, ortaklar, çalışanlar, banka ve finans kuruluşları, devlet ve yatırım yapmak isteyen diğer kişi, özel ile resmi kurum ve kuruluşlar) tarafsız bir şekilde sunmak ve mesleki standartları gerçekleştirmek üzere mesleğe yasal statü kazandırılmasını ve örgütlenmesini sağlamaktır (Ayboğa, 2003: 334).

Muhasebe ve muhasebecilik mesleği, firmalara yönelik olarak, geçmişe yönelik sağlıklı, tam ve doğru bilgiler sunmasının yanında, bu verilerle geleceğe yönelik planların hazırlanmasında doğru ve etkin karar alma sürecinde yol gösterici bir rol üstlenmektedir. Muhasebenin bu fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirebilmesinin ilk şartı, mesleğinin sorumluluğunu bilen, iyi bir eğitim almış bir muhasebecinin varlığıdır. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan skandallar, muhasebeci ve muhasebecilik mesleğinin önemini daha da arttırmıştır. Bu açıdan bakıldığında muhasebe ve muhasebecilik eğitimi de önemli hale gelmektedir (Ekşi vd. 2011: 68).

Ülkemizde muhasebe mesleği, muhasebe meslek mensupları tarafından mesleki koşulların taşıdığı güçlüklerle rağmen özveriyle yürütülmektedir. Bu meslekte çalışanlar mesleğin gerektirdiği hassasiyetlerden uzaklaşmadan ve mevzuatın çizdiği çerçevenin dışına çıkmadan meslek disiplinlerine bağlı bir yapıyı muhafaza etmeye azmetmişlerdir (Yereli, 2006: 3).

Muhasebe meslek mensupları icra ettikleri faaliyetler nedeni ile mükellefler ve devlet arasında köprü görevi görmesi münasebetiyle oldukça önemli meslek gruplarıdır. Bu meslek grubundakilerin problemlerine ve sıkıntı çektikleri hususlara çözüm üretmek için meslek mensuplarınca getirilen önerilerin ve tavsiyelerin mutlaka dikkate alınması gerekir. Çünkü devletin en önemli gelir kaynağı olarak kabul edilen vergilerin tahakkuku ve tahsilatı 3568 Sayılı meslek yasasından yetki almış muhasebe meslek elemanlarının faaliyetlerini icra etmesiyle gerçekleşmektedir (Biyar, 2012).

Muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çözümü, mesleki faaliyetlerin daha sağlıklı yürütülmesine olanak verecektir. Minimum sorunla yürütülen faaliyetler hem mükellef hem de devlet açısından daha huzurlu bir iş yaşamını ve toplumsal mali uzlaşma ortamını sağlayacaktır (Gündüz ve Özen, 2016: 68).

Muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına yönelik yapılan literatür taraması sonucunda muhasebe meslek mensuplarının sorunlarıyla ilgili Mardin ilinde yapılmış bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile Mardin ilinde faaliyet gösteren meslek mensuplarına anket uygulanarak Mardin ilindeki muhasebe meslek mensuplarının sorunları araştırılıp çözüm önerileri sunulmaya çalışılmış olup literatürün bu yöndeki boşluğu doldurulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma giriş ve kavramsal çerçeve, literatür taraması, ampirik araştırma sonuçları ve genel değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Kızıllı vd. (2018), bu çalışmada Kocaeli ilinde ikamet eden meslek mensuplarına 35 adet soru yöneltilmiş olup online anket metodolojisi yöntemi kullanılarak 52 anket doldurulmuştur. Araştırmanın amacı, Kocaeli ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve bu sorunların çözümüne yönelik önerilerin ortaya konulmasıdır. Araştırma sonuçlarına göre mesleğe girişin zorlaştırılması gerektiğini ve mesleğe giriş konusunda yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Kocaeli ilinde yaşayan meslek mensuplarının önde gelen sorunları olarak da meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olması ve meslek mensuplarının sorumluluklarına rağmen kazancın düşük olması yer almaktadır. Mevzuat değişiklikleri ile ilgili ise; muhasebe meslek mensuplarının görüşlerine başvurulması muhasebecilerin mevzuat değişikliğinden doğacak mağduriyetin giderilmesi, yeni mevzuatların muhasebe meslek mensuplarınca daha kolay kabulü ile adaptasyonu söz konusu olabilir ve sürekli mevzuat değişikliklerinin önüne geçilebilir.

Aydemir (2015), bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve çözüme yönelik beklentileri araştırılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarına yönelik internet ortamında anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. 428 adet anket değerlemeye alınmış ve anketler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Yapılan araştırma ile elde edilen sonuçlara göre en önemli sorunlar sırasıyla; “iş yükünün ağır olması”, “bazı meslek mensuplarının çok ucuza defter tutması”, “mükelleflerin ücretlerini ödememeleri veya düzensiz ödemeleri”, “mesleki yeterlilik ve sorumluluklara karşın muhasebe meslek mensuplarının kazancının düşük olması” olduğu görülmüştür. Muhasebe meslek mensubu sayısının gereğinden fazla olduğunu düşünenler anketi cevaplayanların yaklaşık %80’ini oluşturmaktadır. “Mükellefin ticari faaliyetlerini belgelendirmesi, düzenli belge tutması ve yanıtıcı belge kullanmaması” ve “mükellefin sorumluluklarının bilincinde olması” sırasıyla en önemli beklentiler olarak belirlenmiştir. Ayrıca muhasebe ücretlerinin tahsiline yönelik bir çözüm yolunun bulunmasını, beyan ve bildirimlerin basitleştirilmesini, mesleğin hak ettiği saygınlığa kavuşmasını, mesleki alanda yapılacak düzenlemelerde meslek mensuplarının ve meslek kuruluşlarının da görüşünün alınmasını, meslek mensuplarının tutacakları defter sayısına bir kota getirilmesini vb. talep etmektedirler.

Deran vd. (2016), bu çalışmada Ordu il ve ilçe merkezlerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışmanın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetleri yürütürken karşılaştıkları sorunları ve bu sorunların çözümü noktasında bağlı oldukları meslek odalarından beklentilerini ortaya koymaktır. İkincisi ise, muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlar ve meslek odalarından beklentilerine ilişkin görüşlerinin, demografik özellikler ve faaliyet gösterilen ekonomik çevre açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anket ile elde edilen verilere göre muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunlar ve beklentilere genellikle katıldıkları gözlemlenmiş olup, meslek mensuplarının söz konusu mesleki sorun ve beklentilere ilişkin görüşlerinde de bazı demografik değişkenlere ve faaliyet gösterilen ekonomik çevreye göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Dızman ve Güney (2015), bu çalışma muhasebe meslek mensuplarının özellikle kamuda karşılaştığı sorunlar ve beklentilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına 5’li likert ölçekli ve 28 adet sorulu bir anket yöneltilmiş olup meslek mensuplarının sorunları ve kamudan beklentileri araştırılmıştır. Uygulanan anket sonucu elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, muhasebe meslek

mensuplarının kamu kurumlarından ve diğer kişi ve kuruluşlardan kaynaklanan birçok sorunla karşı karşıya oldukları görülmektedir. Bu sorunların çözümü noktasında meslek mensuplarının kamudan ve meslek odasından beklentilerin de çok yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sorunlar içerisinde, meslek mensuplarının rahatsızlık duydukları konuların başında bürokratik işlemlerin çokluğu olduğu görülmektedir. Bu sorunu önem sırasına göre; vergi yargısının işleyişinin yavaş olması, kayıt dışı ekonominin önlenmesi ve azaltılması, vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin görüşlerinin de alınması isteği vb. gelmektedir.

Kaya (2015), çalışmanın amacı Elazığ ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunları belirlemek ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri sunmaktır. Anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının; haksız rekabetin önlenememesi, tahsilâtın yapılamaması, gelir düzeylerinin düşük olması, yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulması, iş yüklerinin ve bürokratik işlemlerinin fazla olması, mükelleflerle ve stajyerlerle ilgili sorunlar ve beyanname sürelerine ilişkin sorunları bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Aygün ve Akçay (2014), çalışmada Van ilinde mesleki faaliyetini icra eden meslek mensupları ile yüz yüze görüşme tekniği uygulanarak anket uygulanmış olup 62 kişiye ulaşılmıştır. Dört bölümden oluşan bu çalışma giriş, literatür taraması, ampirik araştırma sonuçları bölümlerinden oluşmaktadır. Son bölüm ise genel değerlendirmeye ayrılmıştır. Çalışma sonucunda meslek mensuplarının en önemli sorunları olarak uzun çalışma süresi, mali tatil ve hafta sonu tatillerini yapamama, tahsilatlarda güçlük çekme ve haksız rekabet olarak belirlenmiştir.

Gündüz ve Özen (2016), bu araştırmanın amacı Uşak ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının belirlenmesi, sorunların çözümüne yönelik beklentilerinin tespit edilmesi ve belirlenen sorunlar ile doğru mesleği tercih ettiklerini düşünmeleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığının araştırılmasıdır. 140 kişi ile anket çalışması yürütülmüş olup 5’li likert ölçekli bir anket kullanılmıştır. Çalışma sonuçları meslek mensuplarının sorunlarının henüz çözülmediğini ve buna rağmen meslek mensuplarının genel olarak mesleklerinden memnun olduklarını göstermektedir. Anket analizinin son bölümünde ise muhasebe meslek mensuplarının mesleki memnuniyetleri ölçülmüş muhasebecilerin % 59’luk kısmı doğru mesleği seçtiğini düşündüğünü söylemiştir. Doğru mesleği seçtiklerini

düşünenlerle düşünmeyenler arasında Kruskal Wallis H-Testi yapılmış test sonucunda çıkan sonuçlara göre; meslek mensuplarının aldıkları ücretlerin emeklerinin karşılığı olması ve mükelleflerden aldıkları ücretleri zamanında veya hiç tahsil edememeleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farklılık emeklerinin karşılığı olan ücreti alan meslek mensupları ile tahsilat sorunu yaşamayan meslek mensuplarının mesleki memnuniyet düzeyleri daha yüksek olacağı şeklinde yorumlanmıştır.

İbrahimoglu vd. (2014), bu araştırmanın amacı muhasebe meslek mensuplarının yönetsel sorunlarını saptamak ve sorunların nedenlerini irdelemektir. Gaziantep'te faaliyet gösteren 304 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere faktör analizi uygulanmış ve Mann-Whitney U testi ile test edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının yönetsel sorunları sırasıyla mükelleflerle olan ilişkisel sorunlar, mükelleflerden etik dışı talepler, muhasebe mesleğinde algılanan stres düzeyinin yüksek oluşu ve muhasebe mesleğinin maddi – manevi talepleri karşılama yetersiz kalması şeklinde olmuştur.

Katkat Özçelik (2018), bu çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının sorunları araştırılmış ve cinsiyet yönünden karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre meslek mensuplarının müşterileri ile ilgili sorunlarında cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Fakat meslektaşlar, kamu kurumları, personel ve iş yoğunluğu sorunlarında cinsiyetler arasında kısmen anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre en önemli sorunların başında hizmet bedelinin zamanında ve düzenli ödenmemesi sorunu, kamu kurumlarında bürokratik işlemlerin çok fazla olması, Kalifiye eleman bulmakta güçlük çekilmesi, iş yükünün çok fazla olmasının geldiği görülmüştür.

Ünal Uyar (2018), bu çalışma mevzuatın sürekli değişmesiyle birlikte iş yükleri artan muhasebe meslek mensuplarının meslekleri ile ilgili sorunlarını ve bağlı buldukları Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'ne (TÜRMOB) bakış açılarını belirlemek ve TÜRMOB'dan beklentilerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlere anket formu doldurtulmuş olup 47 Serbest Muhasebeci, 653 Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir'e ulaşılmıştır. Sonuç olarak "mesleğin çok yorucu olduğu, ücret tarifesinin yetersiz olduğu, birçok meslektaşın tarifinin altında hizmet verdiği, TÜRMOB'un meslek mensuplarına sahip çıkmadığı ayrıca TÜRMOB'un iki ayrı odaya ayrılması ve haksız rekabet, mali tatil gibi sorunları acilen çözmesi gerektiği düşünceleri, baskın düşünceler olarak tespit edilmiştir.

Son beş yılda yapılan çalışmalara bakıldığında hemen hepsinde ortak sorunların devam etmekte olduğu görülmektedir. Bu da bu sorunların çözümüne yönelik olarak ciddi çalışmaların yapılamadığını ilgili kurumlar arasında iş birliklerinin geliştirilemediği sonucunu ortaya koymaktadır.

Ülkemizde muhasebe meslek mensuplarının sorunları üzerine çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda Mardin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarıyla ilgili bir çalışma olmadığı görülmüş olup yaptığımız bu çalışma ile literatürün bu yöndeki boşluğu doldurulmaya çalışılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ ve AMACI

Mükellef ve devlet arasında köprü görevini gören muhasebe meslek mensupları işletmelerin mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden, sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir bilim dalıdır. Bu işlemler ile elde edilen gelirlerin kayıt dışı olmasını engellemektedir. Bu nedenle önemli bir görevi yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının gündeme getirilmesi ve sorunların çözümü için uygulayıcılar tarafından önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, Mardin il merkezi ve ilçelerinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirebilmektir.

3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırmanın kapsamı Mardin-Şırnak Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına kayıtlı Mardin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları ile sınırlıdır. Mardin ilinde faaliyet gösteren 197 meslek mensubu bulunmaktadır. Çalışma kapsamında Mardin ilinde görev yapan muhasebe meslek mensupları üzerinde gerçekleştirilen ankete 138 muhasebe meslek mensubu katılmıştır. Anket verileri 20.10.2019 ile 05.12.2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmada, Mardin il merkezi ve ilçelerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket uygulanmıştır. Araştırmamızda uygulanan anket soruları daha önce (Akgün, 2018)'ün çalışmasında kullanılmış olup anket soruları revize edilip araştırmamızda kullanılmıştır.

Anket soruları 5’li likert ölçeğine göre hazırlanmış olup 33 adet sorudan oluşmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarına hazırlanan araştırma anketi internet üzerinden iletişim sağlayan telefon uygulaması aracılığı ile ulaştırılmıştır. Anket sonuçları SPSS 18 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

5. BULGULAR VE ANALİZ

5.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri

Mesleki özellikler		n	%
Unvan	SM	6	4,3
	SMMM	132	95,7
Cinsiyet	Kadın	10	7,2
	Erkek	128	92,8
Yaş	30 ve altı	19	13,8
	31-45	73	52,9
	46-55	35	25,4
	56-65	11	8,0
Öğrenim durumu	Lise	1	,7
	Ön Lisans	1	,7
	Lisans	120	87,0
	Yüksek Lisans	16	11,6
Mesleki deneyim	0-5 yıl	20	14,5
	6-10 yıl	31	22,5
	11-15 yıl	40	29,0
	16-20 yıl	33	23,9
	21 yıl ve üstü	14	10,1
Mükellef sayısı	0-25	44	31,9
	26-50	43	31,2
	51-75	34	24,6
	76 ve üstü	17	12,3
Aylık gelir	3000 TL ve altı	62	44,9
	3001-6000 TL	51	37,0
	6001-9000 TL	20	14,5
	9001 ve üstü	5	3,6
Lisans mezuniyeti	İşletme	105	76,1
	İktisat	18	13,0
	Maliye	13	9,4

	Diğer	2	1,4
Eleman sayısı	Yok	42	30,4
	1-2	77	55,8
	3-5	16	11,6
	6 ve üzeri	3	2,2

Tablo 1.'in devamıdır

Mesleki Özellikler		n	%
Mesleği tercih faktörü	Meslek statüsü	65	47,1
	Parasal yönü	20	14,5
	Eğitim durumu	50	36,2
	Diğer	3	2,2
Meslek ile ilk tanışma faktörü	Tavsiye üzerine	37	26,8
	İlgi duydum	91	65,9
	Baba mesleği	10	7,2

- ✓ SM unvanına sahip olan katılımcıların oranı % 4,3 ve SMMM unvanına sahip olan katılımcıların oranı ise % 95,7 şeklindedir.
- ✓ Katılımcıların % 7,2'sini kadın katılımcılar, % 92,8'ini erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Bu oran muhasebe mesleği tercihi için beklenen bir orandır.
- ✓ Katılımcılardan 31-45 yaş grubu arasında olanlar (% 52,9) en yüksek katılım oranına sahip yaş grubudur. Daha sonra ise sırasıyla 46-55 arası yaş grubu (% 25,4), 30 yaş altı yaş grubu (% 13,8) ve 56-65 arası yaş grubu (% 8,0) izlemektedir.
- ✓ Öğrenim durumu dağılımında katılımcıların % 87,0 oranında lisans mezunu oldukları, % 11,6 oranında yüksek lisans mezunu ve sadece % 0,7 oranında hem ön lisans hem de lise mezunu oldukları görülmüştür.
- ✓ Katılımcıların mesleki deneyimleri sırasıyla 11-15 yıl (% 29,0), 16-20 yıl (% 23,9), 6-10 yıl (% 22,5), 0-5 yıl (% 14,5) ve 21 yıl ve üstü (10,1) yer almaktadır.
- ✓ Katılımcıların mükellef sayısı dağılımında 0-25 mükellefe sahip olanların oranı (% 31,9), 26-50 mükellefe sahip olanların oranı (% 31,2), 51-75 mükellefe sahip katılımcı oranı (% 24,6), 76 ve üstü mükellefe sahip olanların oranı ise (% 12,3) şeklindedir.
- ✓ Katılımcıların aylık gelir durumu dağılımına bakıldığında sırasıyla 3000 TL ve altı (% 44,9), 3001-6000 TL (% 37), 6001-9000 TL (% 14,5) ve 9001 ve üstü (% 3,6) gelir gruplarının olduğu görülmüştür.

- ✓ Muhasebe mensuplarının çoğunun işletme mezunu (% 76,1) olduğu anlaşılmaktadır.
- ✓ Eleman sayısı dağılımında % 55,8 oranında 1-2 elemanı olduğu daha sonra sırasıyla % 30,4 oranında elemanı olmayanların, % 11,6 oranında 3-5 elemanı olanların ve % 2,2 oranında 6 ve üzeri elemanı olanların izlediği görülmektedir.
- ✓ Katılımcıların mesleği tercih faktörü dağılımı incelendiğinde muhasebe mensuplarının yarısına yakını (% 47,1) meslek statüsü olduğunu belirtmişlerdir. Daha sonra eğitim durumu (% 36,2), parasal yönü (% 14,5) ve diğer (% 2,2) seçenekleri izlemiştir.
- ✓ Katılımcıların meslekle ilk tanışma faktörü incelendiğinde mesleğe ilgi duyarak tanışanlar (% 65,9) en yüksek orana sahiptir. Daha sonra ise sırasıyla katılımcılar tavsiye üzerine (% 26,8) ve baba mesleği (% 7,2) olarak meslekle tanışmışlardır.

5.2. Araştırma Ölçeklerindeki İfadelerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Tablo 2. Meslek Mensuplarının Mesleğe Bakışı Ölçeğindeki İfadelerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Boyut	Muhasebe meslek mensuplarının mesleğe bakışı ifadeleri	Ortalama	S.sapma
Mesleğe bakış	Doğru mesleği seçtiğimi düşünüyorum.	3,72	1,170
	Mesleğimi severek ve isteyerek yapıyorum.	3,75	1,209
	Mesleği sürdürülebilir görüyorum.	3,75	1,081
	Bugünkü koşullarda başka meslek seçmediğime pişman değilim.	3,41	1,219
	Meslek hak ettiği saygınlığa kavuşmuştur.	2,04	1,199

Meslek mensuplarının mesleğe bakışı ölçeğinde *mesleğimi severek ve isteyerek yapıyorum* maddesinin ortalaması ile *mesleği sürdürülebilir görüyorum* maddesinin ortalaması (3,75) olup mesleğe bakış ölçeğinin en yüksek ortalamasına sahiplerdir. En düşük ortalamaya sahip madde ise (2,04) ile *meslek hak ettiği saygınlığa kavuşmuştur* maddesidir.

Tablo 3. Meslek Mensuplarının Beklenti Ölçeğindeki İfadelerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Boyut	Meslek mensuplarının beklenti ifadeleri	Ortalama	S.sapma
Mükelleflerden beklenti	Mali konularda sürekli muhasebeci ile ilişki içinde olunmalıdır.	4,48	,570
	Kayıtlardaki ve mali tablolardaki bilgilerin, isteğe bağlı değiştirilmesi istenmemelidir.	4,56	,684
	Muhasebe ücretinin pazarlığına girilmemelidir.	4,68	,628
	Karşılıklı saygıya ve güvene dayalı ilişki geliştirilmelidir.	4,57	,497
	Muhasebe belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak getirilmelidir.	4,80	,404
	Muhasebe ücretleri zamanında ve aylık olarak ödenmelidir.	4,67	,529

Kurum ve kuruluşlardan beklenti	Kamu denetçileri önyargılı davranmaktadır.	3,72	,982
	Muhasebe meslek mensuplarının tutacağı defter sayısına sınır getirilmelidir.	4,19	,940
	Bürokratik işlemler azaltılmalıdır.	4,61	,633
	Kayıt dışı ekonomi önlenmeli ve azaltılmalıdır.	4,63	,541
Meslek odalarından beklenti	Kamu kurumları ile meslek mensuplarının arasındaki sorunlarının çözümüne yardımcı olmalıdır.	4,57	,539
	Meslekle ilgili ihtiyaç duyulan konularda danışmanlık hizmeti vermelidir.	4,56	,527
	Meslek mensuplarının düşünce ve görüşlerini ifade edebileceği tebliğ ve makalelerin yayınlanmasına yardımcı olmalıdır.	4,52	,607
	Meslek mensuplarının mükellefleri ile arasındaki sorunların çözümüne yardımcı olmalıdır.	4,14	1,022
	Meslek mensuplarının, mesleki kuralları ihlalleri konusunda yaptırım gücü yüksek önlemler getirmelidir.	4,57	,661

Meslek mensuplarının beklenti ölçeğinin ilk boyutu olan mükelleflerden beklentinin en yüksek ortalaması (4,80) ile *muhasabe belgeleri zamanında ve eksiksiz olarak getirilmelidir* maddesidir. En düşük ortalamaya sahip madde ise (4,48) ile *mali konularda sürekli muhasebeci ile ilişki içinde olunmalıdır* maddesi olduğu görülmüştür.

Meslek mensuplarının beklenti ölçeğinin kurum ve kuruluşlardan beklenti boyutu için ortalaması en yüksek madde (4,63) ile *kayıt dışı ekonomi önlenmeli ve azaltılmalıdır* maddesidir. En düşük ortalamaya sahip madde ise, (3,72) *kamu denetçileri önyargılı davranmaktadır* maddesidir.

Meslek mensuplarının beklenti ölçeğinin meslek odasından beklenti boyutunun *kamu kurumları ile meslek mensuplarının arasındaki sorunlarının çözümüne yardımcı olmalıdır* maddesi ile *meslek mensuplarının, mesleki kuralları ihlalleri konusunda yaptırım gücü yüksek önlemler getirmelidir* maddesinin ortalaması (4,57) olup meslek odasından beklenti boyutunun en yüksek ortalamasına sahiplerdir. En düşük ortalamaya sahip madde ise, (4,14) *Meslek mensuplarının mükellefleri ile arasındaki sorunların çözümüne yardımcı olmalıdır* maddesidir.

Tablo 4. Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları Ölçeğindeki İfadelerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Boyut	Meslek mensuplarının güncel sorunları ifadeleri	Ortalama	S.sapma
Güncel sorunlar	Mükelleflerin kanun / usul dışı istekleri rahatsızlık yaratmaktadır.	4,35	,647
	Defter tutma dışındaki işlemler meslek mensuplarını fazlasıyla meşgul etmektedir.	4,48	,530
	Kalifiye personel temininde zorluk çekilmektedir.	4,43	,734
	Mükelleflerden daha az vergi ödetilmesi yönünde isteklerin olması, rahatsızlık veriyor.	4,35	,731

Güncel sorunlar ölçeğinin en yüksek ortalaması olan madde (4,48) ile *defter tutma dışındaki işlemler meslek mensuplarını fazlasıyla meşgul etmektedir* maddesidir. *mükelleflerin kanun / usul dışı istekleri rahatsızlık yaratmaktadır* maddesi ile *mükelleflerden daha az vergi ödetilmesi yönünde isteklerin olması, rahatsızlık veriyor* maddesinin ortalaması (4,35) olup güncel sorunlar ölçeğinin en düşük ortalamasına sahiptir.

Tablo 5. Uygulamada Karşılaşılan Yetersizlikler İle İlgili Sorunlar Ölçeğindeki İfadelerin Ortalama ve Standart Sapmaları

Boyut	Uygulamada karşılaşılan yetersizlikler ifadeleri	Ortalama	S.sapma
Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Mesleki yayınlar yetersiz.	3,60	1,137
	Mükelleflerden yeteri kadar bilgi temin edilemiyor.	3,80	1,047
	Mükelleflerden muhasebe ücretleri zamanında veya hiç tahsil edilemiyor.	4,30	,925
Haksız rekabet ve ücretlendirme	Bir başkasının ruhsatı ile mesleğin yürütülmesinin önüne geçilmelidir.	4,85	,360
	Mükelleflere verilen hizmet karşılığında tahsil edilen ücret yetersizdir.	4,69	,602
	Mesleğin, defter kapma yarışına dönüştüğü fikrine katılıyor musunuz?	4,41	,770
Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Kurum incelemelerinde deneticilerin olumsuz yanlı tutumları, rahatsızlık yaratmaktadır.	3,89	1,058
	Muhasebe uygulamalarında, vergi ve SGK uygulamalarında yapılan değişikliklerle ilgili, yetkili makamlarca yeterli eğitim, verilmemektedir.	4,25	,888
	Bazı meslek mensuplarının ücret tarifesinin altında defter tutması haksız rekabete sebep olmaktadır.	4,65	,536

Meslek mensuplarının uygulamada karşılaşılan yetersizlikler ile ilgili sorunlar ölçeğinin bilgiye ulaşma ve tahsilat boyutunun ortalaması en yüksek maddesi (4,30) ile *mükelleflerden*

muhasabe ücretleri zamanında veya hiç tahsil edilemiyor maddesidir. En düşük ortalamaya sahip madde ise (3,60) *mesleki yayınlar yetersiz* maddesidir.

Meslek mensuplarının uygulamada karşılaşılan yetersizlikler ile ilgili sorunlar ölçeğinin haksız rekabet ve ücretlendirme boyutunun ortalaması en yüksek maddesi (4,85) ile *bir başkasının ruhsatı ile mesleğin yürütülmesinin önüne geçilmelidir* maddesidir. En düşük ortalamaya sahip madde ise (4,41) ile *mesleğin, defter kapma yarışına dönüştüğü fikrine katılıyor musunuz?* maddesidir.

Meslek mensuplarının uygulamada karşılaşılan yetersizlikler ile ilgili sorunlar ölçeğinin kurumsal eğitim ve meslek hukuku boyutunun ortalaması en yüksek maddesi (4,65) ile *bazı meslek mensuplarının ücret tarifesinin altında defter tutması haksız rekabete sebep olmaktadır* maddesidir. En düşük ortalamaya sahip madde ise (3,89) ile *kurum incelemelerinde deneticilerin olumsuz yanlı tutumları, rahatsızlık yaratmaktadır* maddesidir.

5.3. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizi

Bir araştırmada kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği araştırma sonuçları açısından önemlidir. Bir ölçek kullanılmadan önce güvenilirlik ve geçerlilik açısından sınanmalıdır. Bir ölçeğin güvenilirliği o ölçeğin farklı zamanlarda aynı örnekleme uygulandığı durumda aynı sonuçları verme derecesini göstermektedir. Bu anlamda güvenilirlik, bir değişkeni ölçmek için sorulan soruların ne derecede bilinçli olarak cevaplandırıldığı bir göstergesidir (Özdoğan ve Tüzün, 2007: 644). Bu araştırmada, güvenilirlik analizi yapılırken Cronbach Alpha modeli kullanılmıştır.

Tablo 6. Ölçeğin ve Boyutların Cronbach's Alfa Katsayıları

Ölçek	Boyut	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
Mesleğe bakış	Meslek mensuplarının mesleğe bakışı	,868	5
	Mükelleflerden beklenti	,776	6
Beklenti	Kurum ve kuruluşlardan beklenti	,669	4
	Meslek odalarından beklenti	,697	5
	Toplam	,858	15
Güncel sorunlar	Meslek mensuplarının güncel sorunları	,742	4
Uygulamadaki	Bilgiye ulaşma ve tahsilat	,750	3

yetersizlikler	Haksız rekabet ve ücretlendirme	,493	3
	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	,656	3
	Toplam	,799	9

Tablo 7. Cronbach's Alpha Değerleri İçin Sınıflama

Cronbach's Alpha	Yorumu
0,80-1,00 Arası	Yüksek güvenilirlik
0,60-0,80 Arası	Oldukça güvenilir
0,40-0,60 Arası	Güvenilirlik düşük
0,40'tan aşağısı	Güvenilir değil

Kaynak: Akgün B. (2018), Ölçeklerin Güvenilirlik ve İç Tutarlılık Ölçütü Değerleri

Ölçeklerin güvenilirliği Cronbach's alfa katsayısı ile sınımlanmıştır. Ölçeklerin alfa katsayıları Tablo 6'dan görülebilir. Haksız rekabet ve ücretlendirme boyutu (,493) hariç diğer tüm boyutların ve ölçek genellerinin alfa katsayısının 0,60'tan büyük olduğu görülmüştür. Haksız rekabet ve ücretlendirme boyutunun güvenilirliği düşük olduğundan analiz dışı bırakılmıştır.

5.4. Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışma kapsamında test edilecek hipotezler şu şekilde belirlenmiştir.

H₁: Demografik özelliklere göre mesleğe bakış anlamlı farklılık göstermektedir.

- H_{1a}: Cinsiyete göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{1b}: Öğrenim durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{1c}: Yaş durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{1d}: Aylık gelir durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H₂: Demografik özelliklere göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık söz konusudur.

- H_{2a}: Cinsiyete göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{2a1}: Cinsiyete göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2a2}: Cinsiyete göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2a3}: Cinsiyete göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir.
- H_{2b}: Öğrenim durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{2b1}: Öğrenim durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2b2}: Öğrenim durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir.

- H_{2b3}: Öğrenim durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir.
- H_{2c}: Yaş durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{2c1}: Yaş durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2c2}: Yaş durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2c3}: Yaş durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir.
- H_{2d}: Aylık gelir durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{2d1}: Aylık gelir durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2d2}: Aylık gelir durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir.
 - H_{2d3}: Aylık gelir durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir.

H₃: Demografik özelliklere göre güncel sorunlar anlamlı farklılık göstermektedir.

- H_{3a}: Cinsiyete göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{3b}: Öğrenim durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{3c}: Yaş durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.
- H_{3d}: Aylık gelir durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır.

H₄: Demografik özelliklere göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık söz konusudur.

- H_{4a}: Cinsiyete göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{4a1}: Cinsiyete göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir.
 - H_{4a2}: Cinsiyete göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir.
- H_{4b}: Öğrenim durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{4b1}: Öğrenim durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir.
 - H_{4b2}: Öğrenim durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir.
- H_{4c}: Yaş durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{4c1}: Yaş durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir.

- H_{4c2}: Yaş durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir.
- H_{4d}: Aylık gelir durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır.
 - H_{4d1}: Aylık gelir durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir.
 - H_{4d2}: Aylık gelir durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir.

5.5. Ölçeğin Boyutları İle İlgili Hipotez Testleri

Araştırmada kullanılan 4 ölçeğin 7 boyutunun cinsiyet, öğrenim durumu, yaş ve aylık gelire göre değişimin incelenmesi araştırmanın sonuçları açısından önemli bulunmuştur. Bu boyutların test edilmesinde iki değişkeni barındıran (cinsiyet vb.) sorular için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla değişkeni olan (yaş vb.) durumlarda ise tek yönlü varyans analizi testi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi yapılırken gruplar arasında fark olması durumunda varyanslar homojense LSD (Least Significant Difference) değilse Games Howell testleri kullanılarak hangi gruplar arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Ölçeğin Alt Boyutların Bağımsız Örneklem T Testi İle Karşılaştırılması

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ortalama	S.sapma	t	n	p
Mesleğe bakış	Kadın	10	2,9800	1,33150	,262	136	,793
	Erkek	128	3,3609	,91671			
Mükelleflerden beklenti	Kadın	10	4,5833	,39480	-2,313	136	,022*
	Erkek	128	4,6302	,38449			
Kurum ve kuruluşlardan beklenti	Kadın	10	4,1500	,31623	-2,346	135	,020*
	Erkek	127	4,3189	,52486			
Değişkenler	Cinsiyet	N	Ortalama	S.sapma	t	n	p
Meslek odalarından beklenti	Kadın	10	4,3000	,45461	-3,055	5,963	,023*
	Erkek	128	4,4875	,46736			
Güncel sorunlar	Kadın	10	4,3500	,42817	-,753	136	,453
	Erkek	128	4,4043	,50599			
Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Kadın	10	3,8333	,74120	-1,185	136	,238
	Erkek	128	3,9062	,85924			
Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Kadın	10	3,8000	,54885	-1,224	136	,223
	Erkek	128	4,3021	,65400			

*p<0,05

Katılımcıların cinsiyetine göre yapılan farklılık testinde mesleğe bakış, güncel sorunlar, bilgiye ulaşma ve tahsilat ve kurumsal eğitim ve meslek hukuku boyutlarında test olasılık değeri ($p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Diğer boyutlarda ise cinsiyete göre ($p<0,05$) anlamlı bir farklılık söz konusudur.

- Mükelleflerden beklenti boyutunda erkek katılımcıların verdikleri katılım puanı ortalaması (4,63) kadınların ortalama değerinden (4,58) yüksek olduğu görülmüştür. Erkek katılımcıların mükelleflerden beklentisi kadınlara göre daha yüksektir.
- Kurum ve kuruluşlardan beklenti boyutunda erkek katılımcıların verdikleri katılım puanı ortalaması (4,31) kadınların ortalama değerinden (4,15) yüksek olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılar kurum ve kuruluşlardan beklenti maddelerine kadınlara göre daha puanlar vermiştir.
- Meslek odasından beklenti boyutunda erkek katılımcıların verdikleri katılım puanı ortalaması (4,48) kadınların ortalama değerinden (4,30) yüksek olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılar meslek odasından beklenti ifadelerine kadınlara göre daha yüksek katılım puanına sahiptir.

Tablo 9. Öğrenim Durumuna Göre Ölçeğin Alt Boyutlarının Bağımsız Örneklem T Testi İle Karşılaştırılması

Değişkenler	Öğrenim durumu	N	Ortalama	S.sapma	t	n	p																																																																				
Mesleğe bakış	Lisans	120	3,3050	,94876	-,716	134	,475																																																																				
	Y.Lisans	16	3,4875	1,02233				Mükelleflerden beklenti	Lisans	120	4,5931	,38880	-3,411	24,111	,002*	Y.Lisans	16	4,8542	,27131	Kurum ve kuruluşlardan beklenti	Lisans	119	4,3067	,51507	-,269	133	,788	Y.Lisans	16	4,3438	,53131	Meslek odalarından beklenti	Lisans	120	4,4533	,46795	-2,014	134	,046*	Y.Lisans	16	4,7000	,39328	Güncel sorunlar	Lisans	120	4,4125	,44279	,173	134	,863	Y.Lisans	16	4,3906	,67681	Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826
Mükelleflerden beklenti	Lisans	120	4,5931	,38880	-3,411	24,111	,002*																																																																				
	Y.Lisans	16	4,8542	,27131				Kurum ve kuruluşlardan beklenti	Lisans	119	4,3067	,51507	-,269	133	,788	Y.Lisans	16	4,3438	,53131	Meslek odalarından beklenti	Lisans	120	4,4533	,46795	-2,014	134	,046*	Y.Lisans	16	4,7000	,39328	Güncel sorunlar	Lisans	120	4,4125	,44279	,173	134	,863	Y.Lisans	16	4,3906	,67681	Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826	Y.Lisans	16	4,2917	,78764								
Kurum ve kuruluşlardan beklenti	Lisans	119	4,3067	,51507	-,269	133	,788																																																																				
	Y.Lisans	16	4,3438	,53131				Meslek odalarından beklenti	Lisans	120	4,4533	,46795	-2,014	134	,046*	Y.Lisans	16	4,7000	,39328	Güncel sorunlar	Lisans	120	4,4125	,44279	,173	134	,863	Y.Lisans	16	4,3906	,67681	Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826	Y.Lisans	16	4,2917	,78764																				
Meslek odalarından beklenti	Lisans	120	4,4533	,46795	-2,014	134	,046*																																																																				
	Y.Lisans	16	4,7000	,39328				Güncel sorunlar	Lisans	120	4,4125	,44279	,173	134	,863	Y.Lisans	16	4,3906	,67681	Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826	Y.Lisans	16	4,2917	,78764																																
Güncel sorunlar	Lisans	120	4,4125	,44279	,173	134	,863																																																																				
	Y.Lisans	16	4,3906	,67681				Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471	Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826	Y.Lisans	16	4,2917	,78764																																												
Bilgiye ulaşma ve tahsilat	Lisans	120	3,8972	,83660	-,085	134	,932																																																																				
	Y.Lisans	16	3,9167	1,01471				Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826	Y.Lisans	16	4,2917	,78764																																																								
Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	Lisans	120	4,2528	,64386	-,221	134	,826																																																																				
	Y.Lisans	16	4,2917	,78764																																																																							

* $p<0,05$

Lise ve ön lisans katılımcıları toplamda 2 kişi olduklarından analize dahil edilmemiştir.

Katılımcıların öğrenim durumuna göre yapılan farklılık testinde mükelleflerden beklenti ve meslek odasından beklenti boyutlarında ($p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilirken, diğer boyutlarda ise öğrenim durumuna göre ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- Mükelleflerden beklenti boyutuna yüksek lisans mezunu katılımcıların verdikleri katılım puanı ortalaması (4,85) lisans mezunlarının ortalamasından (4,59) yüksek bulunmuştur. Yüksek lisans mezunları mükelleflerden beklenti maddelerine lisans mezunlarına göre daha yüksek puanlar vermiştir.
- Meslek odasından beklenti boyutuna yüksek lisans mezunu katılımcıların verdikleri katılım puanı ortalaması (4,70) lisans mezunlarının ortalamasından (4,45) yüksek bulunmuştur. Yüksek lisans mezunları meslek odasından beklenti maddelerine lisans mezunlarına göre daha yüksek puanlar vermiştir.

Tablo 10. Yaş Gruplarına Göre Ölçeğin Alt Boyutlarının Anova Testi İle Karşılaştırılması

Boyut	Yaş	N	Ortalama	S.sapma	F	P
Mesleğe bakış	30 ve altı	19	3,4632	,77475	,904	,441
	31-45	73	3,4110	,96775		
	46-55	35	3,1143	1,01203		
	56-65	11	3,2909	,92245		
	Total	138	3,3333	,95147		
Mükelleflerden beklenti	30 ve altı	19	4,6316	,38721	1,322	,270
	31-45	73	4,6804	,39161		
	46-55	35	4,5524	,36997		
	56-65	11	4,5000	,34960		
	Total	138	4,6268	,38396		
Kurum ve kuruluşlardan beklenti	30 ve altı	19	4,2105	,64691	1,405	,244
	31-45	73	4,3904	,44874		
	46-55	34	4,2059	,55892		
	56-65	11	4,2273	,49313		
	Total	137	4,3066	,51360		
Meslek odalarından beklenti	30 ve altı	19	4,5263	,48171	3,282	,023*
	31-45	73	4,5589	,45942		
	46-55	35	4,3657	,41012		

	56-65	11	4,1636	,52777		
	Total	138	4,4739	,46737		
Güncel sorunlar	30 ve altı	19	4,3684	,36675	,711	,547
	31-45	73	4,4555	,54858		
	46-55	35	4,3429	,47776		
	56-65	11	4,2727	,42507		
	Total	138	4,4004	,49958		
Bilgiye ulaşma ve tahsilat	30 ve altı	19	4,0175	,75746	2,146	,097
	31-45	73	4,0320	,85014		
	46-55	35	3,6476	,87426		
	56-65	11	3,6364	,76673		
	Total	138	3,9010	,84903		
Kurumsal eğitim ve meslek hukuku	30 ve altı	19	4,3684	,61759	1,020	,386
	31-45	73	4,3196	,66768		
	46-55	35	4,1048	,67529		
	56-65	11	4,2424	,59798		
	Total	138	4,2657	,65829		

*p<0,05

Katılımcıların yaş durumuna göre yapılan farklılık testinde meslek odasından beklenti boyutunda test olasılık değeri ($p<0,05$) bulunduğundan yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Diğer boyutlarda ise, (mesleğe bakış, mükelleflerden beklenti, kurum ve kuruluşlardan beklenti, güncel sorunlar, bilgiye ulaşma ve tahsilat, kurumsal eğitim ve meslek hukuku) $p>0,05$ bulunduğundan yaş grupları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Tek yönlü varyans analizi yapılırken gruplar arasında fark olması durumunda varyanslar homojense LSD (Least Significant Difference) değilse Games Howell testleri kullanılarak hangi gruplar arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

- Meslek odasından beklenti boyutunun yaş değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi sonrası post-hoc LSD (Least Significant Difference) testi sonucunda 30 yaş ve altı yaş grubu ile 56-65 yaş grubu arasında 30 yaş ve altı yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 30 yaş ve altı yaş grubundaki muhasebe mensuplarının 56-65

yaş grubuna göre mükelleflerden beklentisinin daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

- 31-45 yaş grubu ile 46-55 ve 56-65 yaş grubu arasında 31-45 yaş grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 31-45 yaş grubundaki muhasebe mensuplarının 46-55 ve 56-65 yaş gruplarına göre mükelleflerden beklentisinin daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 11. Gelir Durumlarına Göre Ölçeğin Alt Boyutlarının Anova Testi İle Karşılaştırılması

Boyut		N	Ortalama	S.sapma	F	P
Mesleğe bakış	3000 TL ve altı	62	3,3903	,90639	,111	,895
	3001-6000 TL	51	3,3686	,86844		
	6001-9000 TL	20	3,2800	1,04509		
	Total	133	3,3654	,90771		
Mükelleflerden beklenti	3000 TL ve altı	62	4,6263	,40790	,099	,906
	3001-6000 TL	51	4,6242	,40393		
	6001-9000 TL	20	4,5833	,28357		
	Total	133	4,6190	,38793		
Kurum ve kuruluşlardan beklenti	3000 TL ve altı	62	4,2500	,55071	1,142	,322
	3001-6000 TL	50	4,3900	,48487		
	6001-9000 TL	20	4,2500	,47986		
	Total	132	4,3030	,51692		
Meslek odalarından beklenti	3000 TL ve altı	62	4,4935	,45480	1,087	,340
	3001-6000 TL	51	4,4745	,45248		
	6001-9000 TL	20	4,3200	,53272		
	Total	133	4,4602	,46644		
Güncel sorunlar	3000 TL ve altı	62	4,3871	,52922	,110	,896
	3001-6000 TL	51	4,4118	,49705		
	6001-9000 TL	20	4,3500	,46169		
	Total	133	4,3910	,50411		
Bilgiye ulaşma ve tahsilat	3000 TL ve altı	62	4,0000	,85144	,914	,403
	3001-6000 TL	51	3,8431	,84945		
	6001-9000 TL	20	3,7333	,88918		

	Total	133	3,8997	,85574		
Kurumsal eğitim	3000 TL ve altı	62	4,2581	,68929	,330	,719
ve meslek	3001-6000 TL	51	4,3203	,63931		
hukuku	6001-9000 TL	20	4,1833	,61630		
	Total	133	4,2707	,65668		

* $p < 0,05$

9000 tl ve üstü geliri olan katılımcılar toplamda 5 kişi olduklarından analize dahil edilmemiştir.

Katılımcıların aylık gelir durumuna göre yapılan farklılık testinde ölçeğin tüm boyutlarında (mesleğe bakış, mükelleflerden beklenti, kurum ve kuruluşlardan beklenti, meslek odasından beklenti, güncel sorunlar, bilgiye ulaşma ve tahsilat, kurumsal eğitim ve meslek hukuku) $p > 0,05$ bulunduğundan aylık gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

5.6. Araştırmanın Hipotezlerinin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına yönelik oluşturulan hipotezlerin sonuçları yer almaktadır.

H₁: Demografik özelliklere göre mesleğe bakış anlamlı farklılık göstermektedir. Hipotez reddedilmiştir.

- H_{1a}: Cinsiyete göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan t testinde $p > 0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{1b}: Öğrenim durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan t testinde $p > 0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{1c}: Yaş durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p > 0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{1d}: Aylık gelir durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p > 0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Cinsiyet, öğrenim, yaş ve aylık gelir durumuna göre mesleğe bakış değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

H₂: Demografik özelliklere göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık söz konusudur. Hipotez kısmen kabul edilmiştir.

- H_{2a}: Cinsiyete göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi kabul edilmiştir.*

- H_{2a1}: Cinsiyete göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p < 0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

- H_{2a2}: Cinsiyete göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p < 0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

- H_{2a3}: Cinsiyete göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p < 0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

Ölçeğin tüm alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yapılan analizlere bakıldığında erkeklerin mükelleflerden beklentisi, kurum ve kuruluşlardan beklentisi ve meslek odalarından beklentisi kadınlara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

- H_{2b}: Öğrenim durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez kısmen kabul edilmiştir.*

- H_{2b1}: Öğrenim durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p < 0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

- H_{2b2}: Öğrenim durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p > 0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

- H_{2b3}: Öğrenim durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p < 0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

Öğrenim durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Fakat mükelleflerden beklenti ve meslek odalarından beklenti değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yapılan analizlere bakıldığında yüksek lisans mezunu olan muhasebe meslek

mensuplarının mükelleflerden beklentisi ve meslek odalarından beklentisi lisans mezunlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür.

- H_{2c}: Yaş durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez kısmen kabul edilmiştir.*

- H_{2c1}: Yaş durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

- H_{2c2}: Yaş durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

- H_{2c3}: Yaş durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p<0,05$ bulunduğundan kabul edilmiştir.*

Yaş durumuna göre mükelleflerden beklenti ve kurum ve kuruluşlardan beklenti değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Fakat meslek odalarından beklenti değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yapılan analizlere bakıldığında 30 ve altı yaş grubundaki muhasebe mensuplarının 56-65 yaş grubuna göre mükelleflerden beklentisinin daha fazla olduğu ve 31-45 yaş grubundaki muhasebe mensuplarının 46-55 ve 56-65 yaş gruplarına göre mükelleflerden beklentisinin daha fazla olduğu görülmüştür.

- H_{2d}: Aylık gelir durumuna göre beklenti ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez reddedilmiştir.*

- H_{2d1}: Aylık gelir durumuna göre mükelleflerden beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

- H_{2d2}: Aylık gelir durumuna göre kurum ve kuruluşlardan beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

- H_{2d3}: Aylık gelir durumuna göre meslek odalarından beklenti değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Aylık gelir durumuna göre mükelleflerden beklenti, kurum ve kuruluşlardan beklenti ve meslek odalarından beklenti değişkenlerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

H₃: Demografik özelliklere göre güncel sorunlar anlamlı farklılık göstermektedir. Hipotez reddedilmiştir.

- H_{3a}: Cinsiyete göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{3b}: Öğrenim durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{3c}: Yaş durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
- H_{3d}: Aylık gelir durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Cinsiyet, öğrenim, yaş ve aylık gelir durumuna göre güncel sorunlar değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

H₄: Demografik özelliklere göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık söz konusudur. Hipotez reddedilmiştir.

- H_{4a}: Cinsiyete göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez reddedilmiştir.*
 - H_{4a1}: Cinsiyete göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
 - H_{4a2}: Cinsiyete göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Cinsiyet durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat ile kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

- H_{4b}: Öğrenim durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez reddedilmiştir.*
 - H_{4b1}: Öğrenim durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
 - H_{4b2}: Öğrenim durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan t testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Öğrenim durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat ile kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
- H_{4c}: Yaş durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotez reddedilmiştir.*
 - H_{4c1}: Yaş durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
 - H_{4c2}: Yaş durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Yaş durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat ile kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.
- H_{4d}: Aylık gelir durumuna göre uygulamadaki yetersizlikler ölçeği alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. *Hipotezi reddedilmiştir.*
 - H_{4d1}: Aylık gelir durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*
 - H_{4d2}: Aylık gelir durumuna göre kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişim göstermektedir. *Hipotezi uygulanan varyans analizi testinde $p>0,05$ bulunduğundan reddedilmiştir.*

Aylık gelir durumuna göre bilgiye ulaşma ve tahsilat ile kurumsal eğitim ve meslek hukuku değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Mardin il merkezi ve ilçelerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini sürdürürken karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirebilmek amacı ile yapılmıştır. Bu doğrultuda, muhasebe meslek mensuplarına online anket tekniği uygulanmıştır. Mardin il merkezi ve ilçelerinde ikamet eden 138 muhasebe meslek mensubu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Aşağıda Tablo 12 ile araştırma sonuçlarına göre muhasebe meslek mensuplarının en önemli beklentileri ve sorunları belirtilerek çözüm önerilerimiz sunulmuştur.

Tablo12.Araştırma Sonuçlarına Göre Muhasebe Meslek Mensuplarının En Önemli Beklentileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Araştırma Sonuçlarına Göre;

Muhasebe Meslek Mensuplarının En Önemli Beklentileri ve Çözüm Önerileri ***Muhasebe Meslek Mensuplarının Başlıca Sorunları ve Çözüm Önerileri***

Beklenti 1: Kayıt dışı ekonomi önlenmeli ve azaltılmalıdır.

Çözüm Önerisi 1: Kayıt dışı ekonominin önlenmesi ve azaltılabilmesi için verginin tabana yayılması ve denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir.

Beklenti 2: Bürokratik işlemler azaltılmalıdır.

Çözüm Önerisi 2: Devlet kurumlarındaki bürokrasinin azaltılması muhasebe işlemlerin daha çabuk gerçekleştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Beklenti 3: Muhasebe meslek mensuplarının tutacağı defter sayısına sınır getirilmelidir.

Çözüm Önerisi 3: Muhasebe meslek mensuplarının tutacağı defter sayısına sınırlama getirilmesi için yasal düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleşmesiyle birlikte muhasebe mesleğindeki kalitenin artacağı gibi meslek mensuplarının hizmetini daha verimli bir şekilde vermesi sağlanacaktır.

Beklenti 4: Meslek odası kamu kurumları ile meslek mensuplarının arasındaki sorunlarının çözümüne

Sorun 1: Kalifiye personel temininde zorluk çekilmektedir.

Çözüm Önerisi 1: Kalifiye personel temininde zorluk çekilmektedir ifadesindeki soruna üniversitelerde muhasebenin ilgili bölümlerini okuyan öğrencilere teorik eğitimin yanında pratik eğitiminin de verilmesi ve muhasebe programlarının nasıl kullanılacağı öğretilip çözüm üretilebilir. Üniversite öğrenimi boyunca öğrencilerin her yıl staj yapabilmesi için gerekli alt yapının sağlanıp öğrencilerin her yıl staj yapması sağlanabilir.

Sorun 2: Mükelleflerden muhasebe ücretleri zamanında veya hiç tahsil edilemiyor.

Çözüm Önerisi 2: Meslek mensupları tarafından hazırlanan muhasebe hizmet sözleşmesinde zamanında ödenmeyen ücretlere faiz uygulanacaktır maddesi var ise meslek mensubu tarafından yasal takip başlatılabilir ve her ay muhasebe meslek mensuplarına ödenmeyen ücretler için yasal faiz eklenip ödenmesinin sağlanması gibi önlemler alınmalıdır. Böylece muhasebe meslek mensuplarının

yardımcı olmalıdır.

Çözüm Önerisi 4: Meslek mensuplarının kamu kurumlarıyla yaşamış oldukları sorunlar çözümü için TÜRMOB. ile SGK., GİB., Maliye Bakanlığı ve Vergi Daireleri arasında yasal düzenlemeler ile vergi mevzuatı değişikliklerinde ve uygulamasında sürekli iştişare ve işbirliği gerekmektedir. Yapılacak işbirliği sonucunda kamu kurumları ile meslek mensuplarının arasındaki sorunlar azaltılabilir.

Beklenti 5: Meslek odası meslek mensuplarının mesleki kuralları ihlalleri konusunda yaptırım gücü yüksek önlemler getirmelidir.

Çözüm Önerisi 5: Mevzuata uymayıp kural ihlali yapan muhasebe meslek mensuplarına ruhsat iptallerine kadar giden disiplin cezalarının uygulaması gerekmektedir.

ücretlerinin zamanında tahsil edilmemesi sorunu azaltılabilir.

Sorun 3: Muhasebe uygulamalarında, vergi ve SGK uygulamalarında yapılan değişikliklerle ilgili, yetkili makamlarca yeterli eğitim verilmemektedir.

Çözüm Önerisi 3: Vergi yasalarında ve SGK. mevzuatında yasal değişiklikler yapıldığında ilk önce SGK. ve Vergi Dairesi yetkili elemanlarına seminer, eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılması şart olup yapılacak bu çalışmalarla işverenlere yeterli, doğru ve etkili hizmet verilebilir.

Sorun 4: Bazı meslek mensuplarının asgari ücret tarifesinin altında defter tutması haksız rekabete sebep olmaktadır.

Çözüm Önerisi 4: Asgari tarifeye uymayan meslek mensubu oda yönetim kuruluna ve haksız rekabet kuruluna şikayet edilerek gerekli disiplin cezası uygulanmalıdır.

Sonuç olarak, yapılan araştırma muhasebe meslek mensuplarının yaşadıkları sorunları algılama düzeyleri Mardin ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları ile sınırlıdır. Yapılan analizlerden elde edilen bulgular literatürle paralellik göstermektedir. Gelecekte yapılacak araştırmaların daha büyük ölçeklerde uygulanması meslek mensuplarının yaşadıkları sorunların çözümünde daha geniş bir katılım oranını sağlaması bakımından yararlı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, B. (2018). *Türkiye’de Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi.
- Ayboğa, H. (2003). “Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi”, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 18(1), ss.327-359.
- Aydemir, O. (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentiler”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 67, ss.71-84.

- Aygün, M., A. Akçay (2014). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Yolları: Van İli Uygulaması”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, ss. 90-107.
- Bilen, A., Aydemir, İ. (2016). *Neden ve Niçinleri İle Temel Muhasebe (Teori ve Uygulamalar)*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Biyan, Ö. (2012). “Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Çalışma: Meslek Mensuplarının Demografik Durumları, Mesleki Sorunları ve Değerlendirilmesi”, *Sosyo Ekonomi*, (2012/1), ss.105-134.
- Deran, A., Erduru, İ., Keleş, D. (2016). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Sorunları ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Demografik Özellikler ve Faaliyet Gösterilen Ekonomik Çevre Açısından Değerlendirilmesi: Ordu Örneği”, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(32), ss. 84-109.
- Dızman, Ş., S. Güney (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu’da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler (Erzincan İli Uygulaması)”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16, ss. 97-110.
- Ekşi, İ. H., M. Özçalıcı, B. Büyükkonuklu (2011). “Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52, ss. 67-80.
- Gündüz, M. ve E. Özen (2016). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Mesleki Memnuniyetlerinin Analizi: Uşak İli Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 70, ss.67-90.
- İbrahimoglu, N., Kara, E., Karaca, C. (2014). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Yönetimsel Sorunları Algılamaları Üzerine Bir Araştırma”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(3), ss.589-605.
- Katkat Özçelik, M. (2018). “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Sorunları ve Bu Sorunların Cinsiyet Boyutu: Artvin ve Rize Örnekleri”, *Karadeniz Araştırmaları*, 58, ss. 99-125.
- Kaya, G. A. (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve Çözüm Önerileri: Elazığ’da Bir Araştırma”, *International Journal of Social Science*, 41, ss.207-231.

Kızıl, C., Aslan, T., Kızay, Ö. (2018). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve İlgili Çözüm Önerileri: Kocaeli Örneği”, *Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 2(1), ss.23-37.

Özdoğan, F. B., İ. K. Tüzün (2007). “Öğrencilerin Üniversitelerine Duydukları Güven Üzerine Bir Araştırma”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), ss.639-650.

Ünal Uyar, G. F.(2018). “SM ve SMMM Unvanlı Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları ve TÜRMOB’ dan Beklentileri”, *Journal of Current Researches on Business and Economics*, 8(2), ss. 331-344.

Yereli, A. B. (2006). “Muhasebe Meslek Mensupları Anketi: Mesleki Profil, Sorunlar, Çözüm Önerileri”, www.alomaliye.com/wp-content/uploads/2015/08/meslek_mensuplari_anketi.pdf, Erişim Tarihi: 21.12.2019.

TÜRMOB (2018). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, https://www.turmob.org.tr/Arsiv/FCKEditor/userfiles/file/3568%20SAYILI%20YASA/3568Say%C4%B1liYasa_14_11_2018.pdf, Erişim Tarihi: 21.12.2019.